

I am sitting in a room

Varhaisteininä musiikkimakuni oli yksinkertainen: parin vuoden ajan kuuntelin lähes maanisella kiinnostuksella pelkkää Beatlesia. 15-vuotiaana siirryin yhtä suoraviivaisesti klassiseen musiikkiin, enkä ollut saada tarpeekseni kvintolista Griegin pianokonserton ensiosan sivuteemassa, niin monimielisen puhuttelevana se haikeassa eleganssissaan minulle näyttäytyi.

Konservatorioaikana Turussa ahmin elävää musiikkia ja kanniskelin kirjastosta kasoittain levyjä ja nuotteja: sonaatteja, konserttoja ja soittimeni muuta keskeistä oppimateriaalia, mutta myös oopperaa, jazzia, kansanmusiikkia ja – tohtinen tässä paljastaa – kymmenittäin vanhoja musikaaleja. Laulujen kautta solmin kestäväksi osoittautuneen suhteen myös vakuutusmies Ivesin merkilliseen musiikkiin.

Kaksi elämystä 90-luvun lopun Italian-matkalta: Sienan Duomossa kuulin ensimmäistä kertaa todella hyvää orkesteria, Maazelin johtamaa Lontoon Philharmoniaa, ja koin Straussin pakahduttavien laulujen anakronistisessa hehkussa jotain siitä ”myöhäisyydestä”, josta Edward Saidin kirjoittamana paljon myöhemmin luin. Roomassa taas en kerta kaikkiaan meinannut pysyä penkissä klarinetti–haitari -duo Radicin pseudofolkin pistäessä jalat vipattamaan.

Päädyin hakemaan lisäoppia Lontoosta, jossa otin säännöllisiä orkesterikylpyjä: Tilson Thomasin ja LSO:n Mahlerin seitsemäs sinetöi rakkauteni esipluralistiseen sinfonikkoon. Koulun nykymusiikkiensemblissä säpsähdin päästyäni käsiksi Sciarrinon: miten monin eri tavoin soittimista saakaan ääniä – ja miten monet äänet ovatkaan musikaalisia!

Kuten kai aina, tuli havahtuminen loppukesästä 2001 silti kuin salama kirkaalta taivaalta. Pienessä seminaariluokassa Ostravan ensimmäisillä nykymusiikkipäivillä jo harmaantunut herrasmies kertoili 60-luvusta, aivojen alfa-aalloista, interferenssistä, pitkänpitkistä soivista langoista, ja laitto levyn soimaan:

Istun huoneessa, toisenlaisessa kuin missä sinä olet nyt. Nauhoitan puheeni ääntä ja aion toistaa nauhoituksen takaisin huoneeseen, uudelleen ja uudelleen, kunnes huoneen ominaistajuudet vahvistuvat niin että yhtymäkohdat puheeseeni, rytmiä kenties lukuun ottamatta, tuhoutuvat. Se, mitä silloin kuulet, on luonnollisia, huoneelle ominaisia taajuuksia, joita puhe stimuloi. En pidä tätä aktiviteettia niinkään fyysisen tosiasian demonstraationa vaan tapana tasoittaa epäsäännöllisyyksiä, joita puheessani on.

Amerikkalaisen kokeellisen musiikin nestorin **Alvin Lucierin** luennon aikana kuuntelimme teosta *I am sitting in a room* aina muutaman minuutin sieltä täältä todetaksemme, että nauhoituksen sointi tosiaan vähä vähältä yhtenäistyi, ja pulputus ikään kuin sukelsi merten syvyyksiin. Abstrakti ja konkreettinen olivat läsnä samanaikaisesti: puhe väistyi, mutta yhä enemmän saattoi kiinnittää huomiota rytmiin ja äänen väriin – siis musiikkiin!

Resonanssi-ilmiöstä Lucierille oli kertonut herra Bose, joka pyrki menetelmän avulla tasoittamaan suunnittelemiensa kaiuttimien taajuusvasteita. Vuodelta 1969 olevan teoksen äänimateriaaliksi valikoitui puhe sen sisältämien hälyäänesten ja formanttien rikkauden vuoksi. Ja koska runous tuntui säveltäjästä turhan pompöösiltä, Lucier päätyi kirjoittamaan tekstin, joka ajan hengessä yksinkertaisesti selittää struktuurin ja käytetyn tekniikan. Eikä säveltäjä, hyvää tarkoittavien ihmisten parannusehdotuksista huolimatta, ollut halukas tekemään sävelistä ”yhtään sen kiinnostavampia”.

Tämä kohtaaminen muutti musiikillisen ajatteluni suunnan. Havahduin radikaalisti suoran, ylevöittävämmän ilmaisun voimaan, äänien kauneuteen sellaisinaan ja siihen, miten musiikin tekijäkin voi olla keksijä. Vajaan kymmenen vuoden kuluessa amerikkalaisesta, yritteliästä eksperimentalismista on tullut minulle henkinen koti.

Ja aina kun pähkäilen, miten jostain syntyneen idean saisi toteutettua, muistelen, mitä John Cage sanoi Lucierille tämän valiteltua, ettei saanut alfa-aaltokappaletta *Music for Solo Performer* toimimaan: ”On paljon kiinnostavampaa, että teet sen, kuin että jätät sen tekemättä, eikö?”